

Weronika Krzemień

Muzeum Niepodległości w Warszawie

ORCID: 0000-0002-8325-0288

Łempicka w podróży

Tytuł wystawy czasowej, prezentującej życie i twórczość Tamary Łempickiej, został wprost zaczerpnięty z jej życiowego motto: „Życie jest jak podróż. Spakuj tylko to, co najbardziej potrzebne, bo musisz zostawić miejsce na to, co zbierzesz po drodze”. Zwiedzający rozpoczynają więc podróż razem z artystką już od wejścia na wystawę. Biografia artystki silnie spleciona była z jej twórczością, co kuratorzy wystawy umiejętnie zaprezentowali. Scenografia pierwszej części ekspozycji sugeruje wnętrze pociągu i mijane przez nas europejskie metropolie, w których Łempicka mieszkała i tworzyła. Artystka z pełną świadomością kreowała swój wizerunek, tworząc wokół siebie aurę tajemniczości. Współczesnym badaczom i historykom często utrudnia to odróżnienie faktów z życia Łempickiej od jej artystycznej autokreacji.

Tamara Łempicka prawdopodobnie urodziła się w Warszawie w bogatej polsko-rosyjskiej rodzinie o żydowskich korzeniach. Dzieciństwo i młodość spędziła w Moskwie, później w Sankt Petersburgu, gdzie wzięła ślub z Tadeuszem Łempickim. W trakcie rewolucji październikowej jej mąż został aresztowany. Po uzyskaniu pomocy od konsula szwedzkiego, Tamara, a później również Tadeusz uciekli do Finlandii, następnie do Kopenhagi. Małżeństwo przeniosło się na krótko do Warszawy, aby wyjechać ostatecznie do Paryża – głównego ośrodka awangardy. Chcąc zdobyć niezależność finansową i utrzymać rodzinę, Łempicka zaczęła malować. Poszukiwała własnego języka artystycznego, tworząc w różnych stylach, korzystała zarówno z tradycji malarstwa europejskiego,

jak i nowych kierunków w sztuce. W „Galerii martwych natur” zwiedzający może prześledzić inspiracje, którymi kierowała się malarka. W wyborze kompozycji i obiektów widoczne są wpływy dawnych mistrzów renesansowych i barokowych. Bezpośrednim nawiązaniem do tradycji dawnych mistrzów są obrazy w technice *trompe-l'œil*. Kontrastuje ona z odwzorowaniem rzeczywistości, wykorzystującej współczesne osiągnięcia kubistów i formistów. W twórczości portretowej te zależności są analogiczne. W przedstawieniach postaci ludzkich Łempicka skupia się na ich cielesności – kubizującą formę kształtuje ostrym światłocieniem. Portrety charakteryzuje specyficzny rodzaj *horror vacui* – kadry są ciasne, wypełnione niekiedy po brzegi bogatymi i ciężkimi draperiami ubiorów, a sami portretowani pozują jakby chcieli zmieścić się w polu, które wyznacza im rama obrazu.

Na Paryżu podróże Tamary Łempickiej się nie zakończyły. Na wystawie przedstawiono również efekty jej licznych wizyt we Włoszech, gdzie w muzealnych salach oddawała się kontemplacji nad sztuką dawnych mistrzów. Artystkę intrygowały również dalsze, bardziej egzotyczne kierunki – odwiedzała Afrykę i Bliski Wschód. Orientalne inspiracje prowadziły do tworzenia szczególnie dekoracyjnych form. W 1929 roku odbyła swoją pierwszą podróż do Stanów Zjednoczonych, związaną z zamówieniem na portret. Drugi raz do USA Tamara Łempicka wyjechała, uciekając przed wojną. Za oceanem poszukiwała nowych środków wyrazu, m.in. tworzyła kompozycje abstrakcyjne i geometryczne.

Dzięki zebraniu w jednym miejscu dzieł z różnych etapów życia i twórczości Tamary Łempickiej, które rozproszone są po świecie i znajdują się w kolekcjach największych muzeów, a także w zbiorach prywatnych, zwiedzający mieli rzadką okazję prześledzić ewolucję jej wyjątkowego stylu. Warto dodać, że ekspozycję prac Tamary Łempickiej uzupełniały również inne dzieła sztuki, rzemiosła oraz wzornictwa w stylu *art déco*, które w połączeniu ze scenografią i oświetleniem, stworzyły niezwykle sugestywny obraz wnętrza z epoki, w jakich mogła przebywać Tamara Łempicka, w domu, w pracowni, na przyjęciu, w hotelu, w podróży...

Weronika Krzemień

„Tamara Łempicka – kobieta w podróży”, Muzeum Narodowe w Lublinie, 18 marca–14 sierpnia 2022.